

سرشناسه	: طاهر نژاد، امید، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: درسنامه جامعه‌شناسی حقوق / مولفین امید طاهر نژاد، فردین مرتضایی.
مشخصات نشر	: شهریار: شبنا، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۹ ص: جدول، نمودار.
شابک	: ۱۵۵۰۰۰ ریال ۷-۱-۹۸۵۸۲-۶۰۰-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتاب حاضر قبلاً با عنوان "درآمدی بر جامعه‌شناسی حقوق" توسط انتشارات نکویان در سال ۱۳۹۵ منتشر شده است.
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۰۵] - ۲۰۹: همچنین به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر	: درآمدی بر جامعه‌شناسی حقوق.
موضوع	: جامعه‌شناسی حقوقی
موضوع	: Sociological jurisprudence
موضوع	: حقوق -- فلسفه
موضوع	: Philosophy -- Law
شناسه افزوده	: مرتضایی شیراز، فردین، ۱۳۵۳ -
رده بندی کنگره	: ۳۷۵.۱۳۰۳۲۲ ف/۲
رده بندی دیویی	: ۳۲۰.۱۳۰۳۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۲ ۶۷۸

*** حق پاپ برای ناشر محفوظ است. ***

تکثیر کتاب بدون اجازه از ناشر و فروش کتاب غیر مجاز است و نامشروع است و موجب رواج بی‌اعتمادی و بروز پیامدهای ناگوار در زندگی خود و فرزندانمان می‌گردد.

نام کتاب: درسنامه جامعه‌شناسی حقوق

مؤلفین: امید طاهر نژاد (مدرس دانشگاه آزاد اسلامی) و فردین مرتضایی (کارشناس ارشد حقوق عمومی)

تایپ و صفحه‌آرایی: صدیقه رحماندوست

ناشر: شبنا

نوبت چاپ: اول، دی ماه ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰

تعداد صفحات: ۲۰۹ صفحه

قیمت: ۱۵۵۰۰ تومان

شابک: ۷-۱-۹۸۵۸۲-۶۰۰-۹۷۸



انتشارات شبنا، روشنائی

انتشارات شبنا: شهریار، وائین، میلاد ۳، گلشن ۸، پلاک ۷. تلفن: ۰۹۱۲۸۵۵۱۱۳۵

فروش و پخش: ۰۹۱۲ ۷۵۶ ۴۹۹۰ پیام‌رسان (سروش و تلگرام): ۰۹۱۰ ۰۷۴ ۰۹۹۳

وبسایت: www.Shabnama96.ir رایانامه (ایمیل): Shabnama96@chmail.ir

درسنامه

جامعه‌شناسی حقوق

نویسندگان:

امید طاهر نژاد

دانشگاه آزاد اسلامی

فردیس - تاسائی شیراز

کارشناس ارشد حقوق عمومی

استاد محترم، دانشجوی عزیز و فرهیخته.

خواهشمند است با ارائه دیدگاه‌های خود

ما را در رفع نواقص و ارتقای کتاب، یاری نمایید.

شماره پیام‌رسان و ارتباط با انتشارات (تلگرام و سروش): ۰۹۹۳ ۰۷۴ ۰۹۱۰

فهرست عناوین

فصل اول: تاریخچه و کلیات	۵
مقدمه	۵
زاویه دید تاریخی	۵
تاریخچه جامعه‌شناسی و حقوق	۶
دیدگاه اول (عام‌گرا):	۶
تاریخ جامعه‌شناسی حقوق ایران با دیدگاه عام‌گرایانه	۶
دیدگاه دوم (خاص‌گرا):	۸
رابطه تاریخ جامعه‌شناسان و حقوق‌دانان	۱۱
ضرورت و اهمیت مطالعات جامعه‌شناسانه	۱۳
تحلیل و جمع‌بندی	۱۴
پرسش‌های فصل اول	۱۴
فصل دوم: تبیین مفهوم جامعه‌شناسی	۱۵
مقدمه	۱۵
انواع نظریه‌های زیست‌اجتماعی	۱۵
نظریه اسلام پیرامون زیست اجتماعی انسان	۱۶
رابطه فرد و جامعه	۱۷
۱ - نظریه ترکیب اعتباری:	۱۷
۲ - نظریه مرکب صناعی:	۱۸
۳ - نظریه مرکب طبیعی:	۱۸
۴ - نظریه مرکب حقیقی:	۱۹
اصالت چیست؟	۲۰
تعریف لغوی واژه «جامعه»	۲۰
تعریف اصطلاحی واژه «جامعه»	۲۱
عناصر جامعه انسانی	۲۲
پیشینه جامعه‌شناسی	۲۲
تعریف جامعه‌شناسی	۲۴

۲۴	تقسیم‌بندی علم جامعه‌شناسی
۲۶	تحلیل و جمع‌بندی فصل
۲۶	پرسش‌های فصل دوم
۲۷	فصل سوم: آشنایی با اصطلاحات جامعه‌شناسی
۲۷	مقدمه
۲۷	تعریف پدیده اجتماعی
۲۸	تسلط اجتماعی
۲۹	ترمیم و تقویت اجتماعی
۳۰	نظارت اجتماعی
۳۰	نهادها- اجتماعی
۳۱	انواع : ده‌های اجتماعی
۳۱	کارکرد ای : ده‌های اجتماعی
۳۲	سازمان‌های اجتماعی
۳۲	انواع سازمان‌های اجتماعی
۳۲	نهاد خانواده
۳۳	انواع خانواده از لحاظ وسعت
۳۳	گروه‌های اجتماعی
۳۴	انواع گروه‌های اجتماعی
۳۴	رفتار گروهی
۳۵	مهمترین رفتارهای گروهی
۳۵	قشربندی اجتماعی
۳۵	پایگاه و نقش اجتماعی
۳۶	انواع نقش‌های اجتماعی
۳۶	تعارض نقش‌ها
۳۶	تحرك اجتماعی
۳۷	تحلیل و جمع‌بندی فصل
۳۸	پرسش‌های فصل سوم
۳۹	فصل چهارم: جامعه‌پذیری یا اجتماعی شدن
۳۹	مقدمه

۳۹	رابطه جامعه‌پذیری و حقوق
۴۰	عوامل عمده اجتماعی شدن
۴۰	۱- اجتماعی شدن توسط خانواده
۴۱	۲- اجتماعی شدن توسط مدرسه
۴۲	۳- اجتماعی شدن توسط گروه همالان
۴۳	۴- اجتماعی شدن توسط شغل
۴۴	۵- اجتماعی شدن توسط رسانه
۴۵	برخی از نظریه‌های رسانه یا نحوه تأثیر رسانه در مخاطبان
۴۶	۱- اجتماعی شدن یک فرآیند پیچیده
۴۷	اجتماعی شدن محدود و پیش‌رئس
۴۸	موانع اجتماعی شدن
۴۹	تحلیل و جمع‌بندی فصل
۵۰	پرسش‌های فصل چهارم
۵۱	فصل پنجم: فرهنگ
۵۱	مقدمه
۵۱	مفهوم‌شناسی فرهنگ
۵۲	تعریف فرهنگ
۵۳	اهمیت فرهنگ
۵۴	خرده فرهنگ
۵۴	ضد فرهنگ
۵۵	خودکشی فرهنگی
۵۵	تبادل فرهنگی
۵۶	تهاجم فرهنگی
۵۶	عناصر و مؤلفه‌های فرهنگ
۵۷	آداب و رسوم
۵۸	سنت‌ها
۵۸	عرف
۵۹	۱- عرف عام (به معنای همه مردم):
۵۹	۲- عرف خاص (به معنای گروهی خاص از مردم):
۶۰	ارزش‌ها

۶۱		هنجارها
۶۳		تفاوت ارزش‌ها و هنجارها
۶۳		انواع هنجارهای اجتماعی
۶۳		۱- شیوه‌های قومی:
۶۳		۲- سنت یا رسوم اخلاقی:
۶۳		۳- قانون:
۶۴		هنجارهای ممنوع و مجاز
۶۴		تعارض هنجارها
۶۴		ماهیت نجاری قوانین
۶۵		تحلیل جمع‌بندی فصل
۶۶		پرسش‌ها فصل پنجم
۶۷		فصل ششم: منابع و مبانی حقوقی
۶۷		مقدمه
۶۷		تعریف لغوی اصطلاح «منابع و وق»
۶۸		تعریف اصطلاحی «منابع و وق»
۶۸		انواع منابع حقوق
۶۹		الف - منابع حقوق عرفی یا حقوق غیررسمی
۶۹		۱- قانون
۶۹		۲- عرف
۷۱		۳- رویه قضایی
۷۲		۴- عقاید دانشمندان حقوق یا دکترین
۷۲		ب - منابع حقوق اسلام (الهی)
۷۳		۱- کتاب یا قرآن (اولین منبع اصلی)
۷۳		۲- سنت (دومین منبع اصلی)
۷۴		۳- عقل (سومین منبع اصلی)
۷۴		۴- اجماع (اولین منبع فرعی)
۷۴		۵- قیاس (دومین منبع فرعی)
۷۵		مبانی حقوق
۷۵		تعریف مبانی حقوق

۷۶	انواع مبانی حقوق
۷۷	تحلیل و جمع‌بندی فصل
۷۸	پرسش‌های فصل ششم
۷۹	فصل هفتم: تبیین مفهوم حقوق
۷۹	مقدمه
۸۰	حق چیست؟
۸۱	لوازم حق
۸۱	تکلیف
۸۱	تعریف و انواع حقوق
۸۲	هدف حقوقی جامعه
۸۳	ضرورت وجود حقوق در جامعه
۸۴	اول: ضرورت حقوقی زندگی اجتماعی برای بشر
۸۴	دوم: وجود اختلافات در زندگی اجتماعی
۸۵	آیا با وجود تفاهم، حقوق در جامعه ضرورت دارد؟
۸۶	تحلیل و جمع‌بندی فصل
۸۸	پرسش‌های فصل هفتم
۸۹	فصل هشتم: تقسیمات علم حقوق
۸۹	مقدمه
۹۰	الف) حقوق عمومی و حقوق خصوصی
۹۰	۱- حقوق عمومی
۹۱	۲- حقوق خصوصی
۹۱	ب) حقوق ملی (داخلی) و بین‌المللی (خارجی)
۹۲	۱- حقوق بین‌الملل عمومی
۹۲	۲- حقوق بین‌الملل خصوصی
۹۳	ج) شاخه‌های فرعی حقوق
۹۳	اول: شعبه‌های حقوق عمومی
۹۳	۱- حقوق اساسی
۹۴	۲- حقوق اداری
۹۴	۳- حقوق جزا
۹۴	۴- حقوق مالیه

۹۴.....	۵- حقوق کار.....
۹۵.....	۶- آیین دادرسی.....
۹۵.....	دوم: شعبه‌های حقوق خصوصی.....
۹۵.....	۱- حقوق مدنی.....
۹۵.....	۲- حقوق تجارت.....
۹۶.....	۳- حقوق دریایی.....
۹۶.....	۴- حقوق هوایی.....
۹۶.....	تحلیل و جمع‌بندی فصل:.....
۹۷.....	پرسش‌های فصل هشتم.....
۹۹.....	فصل نهم: توزیع.....
۹۹.....	مقدمه.....
۹۹.....	تعریف قانون.....
۱۰۰.....	جامعه قانون‌مد.....
۱۰۱.....	قانون و ضرورت آن.....
۱۰۱.....	ضرورت وجود قانون به دلیل اصل نظم.....
۱۰۲.....	ضرورت قانون و قانون‌مداری در اسلام.....
۱۰۲.....	ماهیت قانون.....
۱۰۳.....	منشأ اعتبار و ارزش قانون.....
۱۰۴.....	الف- تبیین دیدگاه ارزش ذاتی قانون:.....
۱۰۶.....	ب- تبیین دیدگاه ارزش اعتباری قانون:.....
۱۰۷.....	نقد دیدگاه‌های ذاتی و اعتباری.....
۱۰۸.....	پ- تبیین دیدگاه ارزش الهی قانون (دیدگاه اسلامی).....
۱۰۹.....	مشروعیت و مقبولیت قانون.....
۱۰۹.....	رابطه قانون با جامعه.....
۱۱۱.....	قانون فروشی یا فرهنگ جرمه‌پذیری.....
۱۱۲.....	تحلیل و جمع‌بندی فصل.....
۱۱۲.....	پرسش‌های فصل نهم.....
۱۱۳.....	فصل دهم: آشنایی با مکاتب حقوقی.....
۱۱۳.....	مقدمه.....

۱۱۳.....	۱- مکتب حقوق طبیعی
۱۱۳.....	الف) حقوق طبیعی نزد فلاسفه و حکما
۱۱۴.....	ب) حقوق طبیعی در مسیحیت
۱۱۵.....	پ) نقد و بررسی مکتب حقوق طبیعی
۱۱۶.....	ت) مکتب حقوق طبیعی از دیدگاه اسلام
۱۱۷.....	۲- مکاتب حقوق پوزیتیویستی و نقد آنها
۱۱۷.....	الف) مکاتب پوزیتیویستی حقوق
۱۱۸.....	اول: پوزیتیویسم حقوقی محض
۱۱۹.....	دوم: پوزیتیویسم اجتماعی
۱۲۱.....	سوم: مکتب حقوق سوسیالیسم
۱۲۲.....	ب) نقد پوزیتیویسم حقوقی
۱۲۳.....	۳- مکتب حقوق اسلام
۱۲۳.....	الف) ماهیت قواعد حقوق اسلام
۱۲۴.....	ب) مبنای مشروعیت
۱۲۴.....	ج) قانون‌گذار و قانون‌گذاری در اسلام
۱۲۵.....	اول: بررسی صلاحیت بشر برای وضع قوانین
۱۲۶.....	دوم: بررسی صلاحیت انحصاری خداوند برای وضع قانون
۱۲۶.....	سوم: نقش انسان در قانون‌گذاری
۱۲۷.....	تحلیل و جمع‌بندی فصل
۱۲۸.....	پرسش‌های فصل دهم
۱۲۹.....	فصل یازدهم: آشنایی با نظام‌های حقوقی
۱۲۹.....	مقدمه
۱۲۹.....	تعریف نظام حقوقی
۱۳۰.....	انواع نظام‌های حقوقی
۱۳۰.....	۱- نظام‌های حقوقی سکولار و بشری (غیردینی)
۱۳۱.....	الف) نظام حقوقی رومی-ژرمنی
۱۳۲.....	ب) نظام حقوقی کامن‌لا (انگلیس و آمریکا)
۱۳۳.....	ج) نظام حقوقی سوسیالیستی
۱۳۴.....	۲- نظام‌های حقوقی دینی و الهی
۱۳۴.....	الف) نظام حقوقی یهود (حقوق تلمود)

۱۳۵	ب) نظام حقوقی مسیحی و کلیسایی
۱۳۸	ج) نظام حقوقی اسلام
۱۳۸	الف - ویژگی‌های نظام حقوقی اسلام
۱۴۱	دوم : منابع نظام حقوقی اسلام
۱۴۲	سوم: اهداف نظام حقوقی اسلام
۱۴۳	تحلیل و جمع‌بندی فصل
۱۴۴	پرسش‌های فصل یازدهم
۱۴۵	فصل دوازدهم: عوامل تحول حقوق
۱۴۵	مقدمه
۱۴۵	تأثیر متقابل اقتصاد و حقوق
۱۴۶	تأثیر متقابل اقتصاد و حقوق در اسلام
۱۴۸	تأثیر متقابل سیاست و حقوق
۱۴۸	تأثیر متقابل فرهنگ و حقوق
۱۴۸	تأثیر متقابل دین و حقوق
۱۴۹	اول: رابطه حقوق و دین از جهت امکان منطقی
۱۵۰	دوم: رابطه حقوق و دین از جهت خود مبنی و خارجی
۱۵۰	سوم: رابطه حقوق و دین از جهت لزوم و بایستگی
۱۵۲	تأثیر متقابل اخلاق و حقوق
۱۵۲	اول: رابطه منفی اخلاق با حقوق (تفاوت‌ها)
۱۵۲	دوم: رابطه مثبت اخلاق با حقوق (اشتراک‌ها)
۱۵۳	تأثیر متقابل نهاد خانواده و حقوق
۱۵۴	تأثیر متقابل نهاد آموزش و پرورش و حقوق
۱۵۶	نحوه تأثیر پدیده‌های اجتماعی بر حقوق
۱۵۷	تحلیل و جمع‌بندی فصل
۱۵۸	پرسش‌های فصل دوازدهم
۱۵۹	فصل سیزدهم: جمع‌بندی مفهوم جامعه‌شناسی حقوق
۱۵۹	مقدمه
۱۶۰	تعریف جامعه‌شناسی حقوق
۱۶۲	وظایف عمده جامعه‌شناسی حقوق

۱۶۴	هدف جامعه شناسی حقوق
۱۶۴	جایگاه حقوق در جامعه
۱۶۵	تبیین ارتباط علمی حقوق و جامعه شناسی
۱۶۶	رابطه جامعه شناسی حقوق و حقوق جزا
۱۶۷	جامعه شناسی حقوقی اسلامی
۱۶۷	۱- تحلیل حقوقی نظریه ترکیب اعتباری جامعه
۱۶۷	۲- تحلیل حقوقی نظریه مرکب صناعی جامعه
۱۶۷	۳- تحلیل حقوقی نظریه مرکب طبیعی جامعه
۱۶۸	۴- تحلیل حقوقی نظریه مرکب حقیقی جامعه
۱۶۸	روح جمعی و حقّه اجتماعی
۱۷۰	چرا مجازا، جمعیت
۱۷۱	کاربرد جامعه شناسی حقوق در ایران
۱۷۴	تحلیل جامعه شناسی حقوق در ماده قانونی
۱۷۴	پرسش‌های فصل سیزدهم
۱۷۵	فصل چهاردهم: جامعه شناسی حقوق در قوانین
۱۷۵	مقدمه
۱۷۵	۱- قاعده حقوقی اهم و مهم
۱۷۵	توضیح
۱۷۶	آیه قرآنی متناظر
۱۷۷	ماده قانونی متناظر
۱۷۷	۲- قاعده حقوقی مقابله به مثل
۱۷۷	توضیح
۱۷۸	آیه قرآنی متناظر
۱۷۹	ماده قانونی متناظر
۱۸۰	۳- جواز محدود شدن مالکیت در راستای منافع عمومی (حقوق خصوصی)
۱۸۰	توضیح
۱۸۰	آیه قرآنی متناظر
۱۸۰	ماده قانونی متناظر
۱۸۱	۴- لزوم وفای به عهد (عقود و قراردادهای)
۱۸۱	توضیح

آیه قرآنی متناظر.....	۱۸۱
ماده قانونی متناظر.....	۱۸۲
۵- پذیرش عقود نامعین (حصری نبودن عقود).....	۱۸۲
توضیح.....	۱۸۲
آیه قرآنی متناظر.....	۱۸۲
ماده قانونی متناظر.....	۱۸۳
۶- ضمان جریره (حقوق خصوصی).....	۱۸۳
توضیح.....	۱۸۳
آیه قرآنی متناظر.....	۱۸۴
ماده قانونی متناظر.....	۱۸۴
۷- ودیعه (حقوق خصوصی).....	۱۸۵
توضیح.....	۱۸۵
آیه قرآنی متناظر.....	۱۸۵
ماده قانونی متناظر.....	۱۸۵
تحلیل و جمع‌بندی فصل.....	۱۸۶
پرسش‌های فصل چهاردهم.....	۱۸۶
فصل پانزدهم: نظریه‌های نوین جامعه‌شناسی حقوق.....	۱۸۷
مقدمه.....	۱۸۷
نظریه‌های بنیادین جامعه‌شناسی حقوق.....	۱۸۷
نظریه‌های نوین جامعه‌شناسی حقوق.....	۱۸۹
۱- رویکرد کارکردگرایی به جامعه‌شناسی حقوق.....	۱۹۰
۲- رویکرد تضادگرایی به جامعه‌شناسی حقوق.....	۱۹۱
۳- رویکرد انتقادی به جامعه‌شناسی حقوق.....	۱۹۲
تحلیل و جمع‌بندی فصل.....	۱۹۳
پرسش‌های فصل پانزدهم.....	۱۹۴
فصل شانزدهم: رویکرد اجتماعی به حقوق.....	۱۹۵
مقدمه.....	۱۹۵
مضامین موجود در نظریه‌های اجتماعی حقوقی.....	۱۹۶
الف - ارتباط و همبستگی حقوق و جامعه.....	۱۹۶

ب - دگرگونی اجتماعی و دگرگونی حقوقی	۱۹۶
پ - نقش عوامل فراحقوقی بر حقوق	۱۹۷
ت - حقوق به عنوان ابزاری برای تنظیم جامعه و کنترل اجتماعی	۱۹۷
ث - تمرکز مطالعات اجتماعی-حقوقی بر حقوق خصوصی	۱۹۸
تأثیر پذیرش پنج مضمون مطرح شده بر مطالعات حقوقی	۱۹۸
جهت‌گیری‌های نظری عمده در نظریه‌های اجتماعی-حقوقی	۱۹۹
الف - جهت‌گیری به سوی پوزیتیویسم یا هنجارگرایی	۱۹۹
ب - جهت‌گیری به سوی صورت‌گرایی یا ضدصورت‌گرایی	۲۰۰
ج - جهت‌گیری به سوی فردگرایی یا اجتماع‌گرایی	۲۰۰
ت - جهت‌گیری به سوی اجماع یا اجبار	۲۰۱
ث - جهت‌گیری تأییدی (آمیزه‌ای از قطب‌های متضاد)	۲۰۲
پرسش‌های فصل ساز و جد	۲۰۳
فهرست منابع	۲۰۵

«جامعه‌شناسی» و «حقوق» از رشته‌های جوان، پویا و زنده در میان دیگر رشته‌های علوم انسانی محسوب می‌شوند که علی‌رغم مطالعات و بررسی‌های عدیده‌ای که در آن‌ها صورت گرفته، هنوز می‌توان به نتایج بدیع و قابل توجهی در هر یک از آن‌ها دست یافت.

توجه مستقیم و غیرمستقیم بشر به علوم مرتبط با «جامعه» و «حقوق»، قدمتی به عمر بشر در ری کره زمین دارد؛ هر چند که اصطلاح «جامعه‌شناسی» و پس از آن «جامعه‌شناسی حقوق» قدمتی بیش از دویست سال ندارد!

این علوم، علی‌رغم مدت زمان کوتاهی که از تولد و رشد آن‌ها در معنای آخص می‌گذرد، در مقابل اکثر علومی که عمر بعضی از آن‌ها حتی به چند هزار سال می‌رسد به شکلی غیرقابل تصور، پیشرفت داشته و در این دو قرن که از ظهور آن گذشته با سرعتی هرچه تمام‌تر مراحل مقدماتی و ابتدایی خود را طی نموده و در میان دیگر علوم، مقامی بس شامخ یافته است. چنانچه در قرن حاضر که حاکم آنسانی به واسطه رشد روابط سیاسی و دیپلماتیک نوین و نیز وجود رسانه‌های جدی به طریقی سابقه - در طول حیات بشری - در تعامل با یکدیگر به سر می‌برند، «حقوق» و «جامعه‌شناسی» و همچنین «جامعه‌شناسی حقوق» به یکی از مهمترین رشته‌های علوم و دانش بشری بدل گشته است.

دانش «جامعه‌شناسی» با ورود به زمینه‌های غیر وابسته، در میان دیگر رشته‌ها نیز جای پای برای خود باز نموده و از این رهگذر است که هر از چندگاهی شاهد ظهور رشته‌هایی چون «جامعه‌شناسی ادبیات»، «جامعه‌شناسی تاریخ»، «جامعه‌شناسی جغرافیا»، «جامعه‌شناسی حقوق» و عناوینی از این دست می‌باشیم؛ این موضوع نشانگر درجه اهمیت و اعتبار دانش جامعه‌شناسی است. به نظر می‌رسد در این میان آنچه نوظهورتر و جوان‌تر می‌باشد، همپایی «جامعه‌شناسی» با «حقوق» است. دانش «جامعه‌شناسی حقوق» به حدی جوان و نوپا می‌نماید که از عمر آن تنها کمی بیش از نیم قرن می‌گذرد!



دانشمندان دو رشته «جامعه‌شناسی» و «حقوق» در ابتدای تقارن و نزدیکی، نه تنها تعاملی نداشته، بلکه در دو جبهه جداگانه و مخالف در مقابل هم صف‌آرایی نموده و چونان دو قطب همگون آهن‌ربا، یکدیگر را می‌رانند. این واقعه تاریخی و انکارناپذیر از عدم بی‌اطلاعی و بعضاً بی‌توجهی دانشمندان حقوق‌دان و جامعه‌شناس نشأت می‌گرفت. اما بعد از گذشت یک سده، بالاخره پیشگامان این دو رشته، دَر آشتی را میان خود گشودند و به تعامل دو-انبه روی آوردند.

آنچه سبب مواصلت علوم «جامعه‌شناسی» و «حقوق» و همچنین دانشمندان آن‌ها گردید، مدف‌مشت که این دو رشته بود، یعنی شناخت علمی تغییرات و تکامل اجتماعی، با در نظر گرفتن نیروی ملاحظه‌جمعی و تنظیم روابط و عدالت اجتماعی، که این همه ماحصلی جز بهبود شرایط زندگی انسان در محیط زندگی خود نداشته و نمی‌دارد. لذا «جامعه‌شناسی حق‌را» با «ان‌کردن تشخص و ورود به دورانی که با نگاه تخصصی آن را تحلیل و تدقیق می‌کنند، می‌باید که روابط اجتماعی بشر را هر چه بیشتر و بهتر تسهیل نموده و آدمیان را به عدالت اجتماعی نزدیک کند.

فریدین تضائی شیراز
کارشناس ارشد حقوق عمومی

مقدمه

1397/05/01 14:00:00

«جامعه شناسی حقوق» به دلیل نوپا بودن و جوان بودن، قابلیت‌های فراوانی جهت علم‌ورزی دانشمندان هر دو حوزه «جامعه شناسی» و «حقوق» دارد و عرصه علوم در حوزه این رشته، جولانگاه خوبی را در اختیار تشنگان دانش و خرد قرار می‌دهد. شاید از همین رهگذر است که بانیان وزارت علوم در جمهوری اسلامی ایران در سرفصل دروس دانشگاهی برخی رشته‌ها از قبیل «حقوق» در مقطع کارشناسی، درسی به ارزش یک واحد نظری ولی با کلاس‌هایی برابر با دو ساعت نظری لحاظ کرده و آن را جزء دروس اختیاری رشته، ابلاغ نموده‌اند.

با توجه به اصلاحات جاری در سرفصل‌های دروس در رشته حقوق، توسط وزارت علوم، در شهریورماه سال گذشته و ارائه تدوین جدید برای درس «جامعه شناسی حقوق»، جای خالی وجود منبعی جامع و متناسب با ساعت درس آن، احساس می‌شد.

از طرف دیگر نویسندگان این کتاب نیز سال گذشته کتاب «درآمدی بر جامعه شناسی حقوق» را به رشته تحریر درآورده و با تدریس آن طی یک سال گذشته توسط اساتید مختلف از سراسر ایران اسلامی، فتح بابی بودند جهت تهیه و تدوین منبع تخصصی متناسب با ویژگی‌های مورد نیاز برای این درس دانشگاهی.

با عنایت به جمع‌آوری انتقادات و پیشنهادات اساتید و دانش‌آموزان،یرامون محتوای کتاب «درآمدی بر جامعه شناسی حقوق» و با توجه به بازنگری وزارت علوم در سرفصل‌های رشته حقوق، برآن شدیم تا از طریق بازنویسی کتاب قبلی، کتابی وزین‌تر و کامل‌تر از گذشته و متناسب با سرفصل جدید، برای درس «جامعه شناسی حقوق» با نام «درسنامه جامعه شناسی حقوق» تهیه و تدوین نماییم. لذا نگارندگان کتاب «درسنامه جامعه شناسی حقوق»، با هدف تهیه منبع درسی برای درس «جامعه شناسی حقوق» و با توجه به تعداد جلسات



آموزشی این درس و با بهره‌گیری از تمام تجارب گذشته، اقدام به نوشتن این مجموعه کرده‌اند.

کتاب «دورنامه جامعه‌شناسی حقوق» می‌تواند برای تدریس در کلاس‌های دانشگاهی به ارزش یک الی دو واحد درسی مورد استفاده قرار گیرد. هر فصل کتاب با مقدمه‌ای آغاز شده و پس از بیان محتوای اصلی، با جمع‌بندی و نتیجه‌گیری به انتها می‌رسد. ضمناً نویسندگان با ارائه پرسش‌هایی متناسب با هر فصل، سعی نموده‌اند تا تسهیل‌گر کارکرد آموزشی کتاب برای اساتید و دانشجویان معزز باشند.

از آنجایی که از نام کتاب مشخص است، این نوشتار جامع کل مباحث جامعه‌شناسی حقوق نبوده و تنها شاخه مقدمه‌ای می‌باشد برای آغاز سیر مطالعاتی دانش‌پژوهان رشته‌های حقوق، جامعه‌شناسی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی. لذا پیشنهاد می‌شود علاقه‌مندان به مطالعات تخصصی‌تر و گسترده‌تر به منابع بسیار غنی و خوب موجود، که بخشی از آن‌ها در فهرست منابع این کتاب معرفی شده‌اند، مراجعه نمایند.

در پایان در مقابل اساتید مبرز و برجسته خود سرتعظیم فرود آورده و از همه بزرگواران و صاحب‌نظران استدعا دارد با ارائه پیشنهادات و انتقادات خود، یاری‌رسان مؤلفین در جهت ارتقاء کمی و کیفی محتوای کتاب، در نوبت‌های چاپ آتی باشند.

و من الله التوفیق

امید طاهر نژاد (مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهریار)

آبان ماه ۱۳۹۶